

Capitolul I. Excepția de necompetență

I. Cerere având ca obiect constatarea nulității absolute a unui contract de vânzare-cumpărare, în care una dintre părți este o persoană juridică

C. proc. civ., art. 2 pct. 1 lit. a) și b)

Caracterizarea unui litigiu ca fiind de natură civilă sau comercială trebuie făcută în raport de normele juridice aplicabile raporturilor juridice existente între părți. Dreptul comercial are ca obiect normele juridice referitoare la fapte de comerț și comercianți și el privește raporturile juridice la care participă persoanele care au calitatea de comerciant, dreptul civil având ca obiect toate celelalte raporturi patrimoniale, precum și raporturile procesuale nepatrimoniale.

Contractele comerciale se disting printr-un element definitoriu: comercialitate, în sensul că, potrivit legii, ele sunt acte de comerț prin care se stabilesc raporturi juridice comerciale și din care izvorăsc obligații comerciale. În speță, contractul de vânzare-cumpărare încheiat între pârât, în calitate de vânzător și o societate comercială, în calitate de cumpărătoare nu se circumscrie raporturilor din sfera comercialului, din acest contract neizvorând obligații comerciale. De aceea, este irelevant faptul că imobilul cumpărat de societatea comercială formează fondul său de comerț și că este înregistrat în evidența contabilă a societății.

Cum litigiul dedus judecății are ca obiect, în principal, acțiunea în nulitate absolută a contractului de vânzare-cumpărare, în mod just, s-a apreciat că litigiul este de natură civilă și competența de soluționare aparține judecătoriei în raport de valoarea obiectului cererii.

*I.C.C.J., Secția civilă și de proprietate intelectuală,
decizia civilă nr. 1776 din 17 martie 2008, www.scj.ro*

Prin cererea înregistrată la Judecătoria Sectorului 1 București, reclamantul P.D.A. a chemat în judecată pe pârâții N.S.R., SC B.T. SRL, Municipiul București, prin Primarul General și Statul Român, prin

Ministerul Finanțelor Publice, solicitând să se constate nulitatea actului de vânzare-cumpărare din 15 septembrie 1999, privind un apartament dintr-un imobil situat în București, încheiat între pârâțul N.S.R., în calitate de vânzător și SC B.T. SRL, în calitate de cumpărător, cu repunerea părților în situația anterioară; să se constate că imobilul a fost preluat de către stat fără titlu; să fie obligați pârâții N.S.R. și SC B.T. SRL să-i lase în deplină proprietate și liniștită posesie apartamentul susmenționat.

Judecătoria Sectorului 1 București a admis excepția necompetenței materiale și a declinat competența de soluționare a cauzei în favoarea Tribunalului București, Secția civilă, în conformitate cu prevederile art. 2 alin. (1) lit. b) C. proc. civ., valoarea obiectului cererii fiind peste 1 miliard de lei.

Tribunalul București, Secția a IV-a civilă, a admis excepția necompetenței materiale și a declinat competența de soluționare a cauzei în favoarea Judecătoriei Sectorului 1 București. S-a reținut că, întrucât valoarea apartamentului în litigiu este sub 500.000 RON, în cauză sunt aplicabile prevederile art. 2 alin. (1) pct. 1 lit. b) C. proc. civ., așa cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2005, potrivit căreia, tribunalul judecă în primă instanță procesele și cererile în materie civilă al căror obiect are o valoare de peste 5 miliarde lei.

S-a mai reținut că, în cauză, nu s-a făcut dovada că apartamentul aflat în litigiu face parte din fondul de comerț al pârâtei SC R.T.P. SRL (fostă SC B.T. SRL).

Fiind astfel investită, Judecătoria Sectorului 1 București a admis excepția necompetenței sale materiale și a declinat competența de soluționare a cauzei în favoarea Tribunalului București, Secția comercială, și constatând conflict negativ de competență, a înaintat dosarul la Curtea de Apel București pentru soluționarea acestuia.

S-a reținut că prezentul litigiu este de natură comercială, întrucât pârâta SC R.T.P. SRL, parte în contractul de vânzare-cumpărare a cărui nulitate absolută s-a solicitat a se constata, în calitate de cumpărător, este o persoană juridică cu statut de societate comercială, astfel încât sunt incidente prevederile art. 2 pct. 1 lit. a) C. proc. civ.

Curtea de Apel București, Secția a IV-a civilă, a stabilit competența de soluționare a cauzei în favoarea Judecătoriei Sectorului 1 București.

Instanța care a soluționat conflictul negativ de competență a reținut că pricina dedusă judecății este de natură civilă, iar nu comercială și că valoarea obiectului acțiunii fiind sub 5 miliarde lei vechi, sunt incidente prevederile art. 2 lit. b) C. proc. civ.

Împotriva acestei hotărâri, a declarat recurs SC R.T.P. SRL, invocând prevederile art. 304 pct. 7, 8 și 9 C. proc. civ.

S-a susținut că hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se sprijină, iar instanța a interpretat greșit actul dedus judecății, respectiv contractul de vânzare-cumpărare din 15 noiembrie 1999, considerându-l un act de natură civilă, deși acesta este un act de natură comercială. Mai susține că imobilul în litigiu, cumpărat în vederea realizării activității comerciale, formează fondul de comerț și este înregistrat în evidența contabilă a societății, plătind pentru acesta taxe și impozite, astfel că, în această situație, competența de soluționare aparține Secției comerciale a Tribunalului București.

Recursul a fost considerat nefondat, pentru următoarele considerente:

Caracterizarea unui litigiu ca fiind de natură civilă sau comercială trebuie făcută în raport de normele juridice aplicabile raporturilor juridice existente între părți. Dreptul comercial are ca obiect normele juridice referitoare la fapte de comerț și comercianți și privește raporturile juridice la care participă persoanele care au calitatea de comerciant, dreptul civil având ca obiect toate celelalte raporturi patrimoniale, precum și raporturile procesuale nepatrimoniale.

Contractele comerciale se disting printr-un element definitoriu: comercialitate, în sensul că, potrivit legii, ele sunt acte de comerț prin care se stabilesc raporturi juridice comerciale și din care izvorăsc obligații comerciale.

În speță, contractul de vânzare-cumpărare în discuție nu se circumscrie raporturilor din sfera comercialului, din acest contract neizvorând obligații comerciale. De aceea, este irelevant faptul că imobilul cumpărat de recurenta-pârâtă în baza contractului de vânzare-cumpărare formează fondul său de comerț și că este înregistrat în evidența contabilă a societății.

Drept urmare, cum litigiul dedus judecății are ca obiect, în principal, acțiunea în nulitate absolută a contractului de vânzare-cumpărare încheiat între pârâtul N.S.R., în calitate de vânzător și pârâta-recurentă, în calitate de cumpărătoare, în mod just, prin hotărârea atacată, s-a apreciat că litigiul este de natură civilă și competența de soluționare aparține judecătoriei în raport de valoarea obiectului cererii.

Drept urmare, în raport de considerentele expuse și constatând legalitatea hotărârii atacate, recursul a fost respins ca nefondat, în conformitate cu dispozițiile art. 312 alin. (1) C. proc. civ.

2. Cerere având ca obiect răspunderea patrimonială a statului pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, art. 13
 Constituția României, art. 21 alin. (1), art. 52 alin. (3)
 Decretul nr. 31/1954, art. 54 alin. (1) și (2), art. 56
 C. proc. civ., art. 1 alin. (1)
 C. civ., art. 1000 alin. (3)

Față de obiectul acțiunii formulate de reclamant – repararea pagubelor produse prin faptul că procurorul nu s-a sesizat din oficiu cu privire la săvârșirea unor infracțiuni, și nu prin erori judiciare săvârșite în procese penale, în sensul art. 504-507 C. proc. pen. – nu sunt incidente prevederile art. 2 alin. (1) lit. h) C. proc. civ., iar, față de suma de 200.000 RON, cerută ca daună morală, competența soluționării cererii aparține judecătoriei, conform art. 1 alin. (1) C. proc. civ.

I.C.C.J., Secția civilă și de proprietate intelectuală, decizia civilă nr. 2600 din 16 aprilie 2008, www.scj.ro

Prin acțiunea înregistrată la Judecătoria Buzău, reclamantul C.G.E. a chemat în judecată Statul Român, prin Ministerul Finanțelor Publice, pentru ca pârâtul să fie obligat să-i plătească suma de 200.000 RON, reprezentând daune morale pentru neîndeplinirea îndatoririlor legale de către procuror.

Reclamantul și-a întemeiat acțiunea pe prevederile art. 1000 alin. (3) C. civ., art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, art. 21 alin. (1) și art. 52 alin. (3) din Constituția României, art. 54 alin. (1) și (2) și art. 56 din Decretul nr. 31/1954.

Judecătoria Buzău a declinat competența de soluționare a acțiunii în favoarea Tribunalului Buzău, reținând că, potrivit art. 52 alin. (3) din Constituție, statul răspunde patrimonial potrivit legii pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare în procesele penale, că principiul responsabilității statului față de persoanele care au suferit din cauza unor erori judiciare săvârșite în procesele penale se aplică tuturor victimelor unor asemenea erori și că, potrivit art. 2 alin. (1) pct. 1 lit. h) C. proc. civ., „tribunalul judecă în primă instanță cererile pentru repararea prejudiciilor cauzate prin erori judiciare săvârșite în dosarele penale”.

Tribunalul Buzău a respins excepția lipsei calității procesuale pasive a Statului Român, precum și acțiunea formulată de reclamant.

Curtea de Apel Ploiești a respins apelul declarat de reclamant împotriva acestei sentințe, reținând că, inițial, reclamantul a cerut ca pârâțul să fie obligat la plata sumei de 200.000 lei daune morale pentru neîndeplinirea de către procuror a obligației sale legale, constând în sesizarea din oficiu cu privire la săvârșirea unor infracțiuni, iar, ulterior, și-a modificat acțiunea, precizând că își întemeiază cererea pe art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale și a cerut să se constate că procurorul nu și-a îndeplinit îndatoririle de serviciu, încălcându-i dreptul la un proces echitabil.

Împotriva acestei hotărâri a declarat recurs reclamantul, care, invocând art. 304 pct. 8 și 9 C. proc. civ., a arătat că instanțele au interpretat greșit actul juridic dedus judecății, schimbându-i natura și înțelesul lămurit și vădit neîndoielnic, iar hotărârile sunt lipsite de temei legal și au fost date cu încălcarea și aplicarea greșită a legii. A susținut recurentul că s-a adresat justiției, invocând art. 21 din Constituția României și art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, deoarece organul de urmărire penală nu s-a sesizat din oficiu cu privire la infracțiunile care rezultau din declarațiile martorilor audiați într-un dosar de revizuire și a precizat că nu a sesizat instanța pentru repararea pagubelor produse prin erori judiciare (art. 504-507 C. proc. pen.).

Înalta Curte, din oficiu, a invocat motivul de recurs prevăzut de art. 304 pct. 3 C. proc. civ.

Analizând recursul în raport de susținerile recurentului și de motivul de recurs invocat din oficiu, s-a constatat că este fondat.

Recurentul a invocat art. 304 pct. 8 și 9 C. proc. civ., însă susținerile acestuia privitoare la calificarea juridică a acțiunii (și nu interpretarea actului juridic dedus judecății, în sensul art. 304 pct. 8 C. proc. civ.) fac posibilă încadrarea în art. 304 pct. 5 C. proc. civ., iar, față de obiectul acțiunii, așa cum a fost determinat de reclamant și de prevederile art. 1 și urm. C. proc. civ., competentă să soluționeze pricina în primă instanță este judecătoria, iar nu tribunalul.

Articolul 2 alin. (1) lit. h) C. proc. civ. stabilește competența tribunalului pentru soluționarea în primă instanță a „cererilor pentru repararea prejudiciilor cauzate prin erori judiciare săvârșite în procesele penale”.

În prezenta cauză, cererea cu care a fost investită prima instanță nu are obiectul prevăzut de textul citat. Recurentul nu a invocat faptul că i s-a produs un prejudiciu „prin erori judiciare săvârșite într-un proces penal”, pentru a fi incidente prevederile art. 2 alin. (1) lit. h) C. proc. civ.

Prin acțiunea înregistrată la Judecătoria Buzău și prin cererea depusă la tribunal, reclamantul a susținut că există obligația procurorului, stabilită de art. 221 alin. (1) C. proc. pen., constând în sesizarea din oficiu cu privire la săvârșirea infracțiunilor care, în opinia sa, rezultă din declarațiile martorilor audiați la data de 2 decembrie 1998 și că prin neîndeplinirea acestei obligații de serviciu i-a fost încălcat dreptul la un proces echitabil.

În acțiune, au fost invocate prevederile art. 1000 alin. (3) C. civ., art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, art. 21 alin. (1) și art. 52 alin. (3) din Constituție, art. 54 alin. (1) și alin. (2) și art. 56 din Decretul nr. 31/1954, iar prin cererea precizatoare s-a invocat art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, făcându-se referiri și la art. 11 alin. (1) și (2) și art. 20 din Constituție și art. 998 C. civ. Reclamantul nu a invocat art. 504-507 C. proc. pen., iar textele invocate de acesta nu reglementează răspunderea statului numai pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare săvârșite în procesele penale.

Articolul 52 alin. (3) din Constituție stabilește răspunderea patrimonială a statului pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare, indiferent de modul în care s-au produs, fără ca textul să privească doar prejudiciile cauzate prin erorile judiciare săvârșite în procesele penale, la care se referă în mod expres art. 2 alin. (1) lit. h) C. proc. civ., text care este de strictă interpretare și care nu privește prejudiciile produse prin neefectuarea de către organul de urmărire penală a actelor de procedură necesare pornirii procesului penal.

Aplicarea acestui text presupune existența unui proces penal, în cursul căruia s-au săvârșit erori judiciare prin care au fost cauzate prejudicii titularului cererii, iar în prezenta cauză s-a cerut repararea pagubelor produse prin faptul că procurorul nu s-a sesizat din oficiu cu privire la săvârșirea unor infracțiuni, și nu prin erori judiciare săvârșite în procese penale, în sensul art. 504-507 C. proc. pen., așa cum greșit s-a reținut prin sentința primei instanțe, păstrată prin decizia instanței de apel. De altfel, reclamantul a precizat că nu a sesizat instanța pentru pagubele produse prin erori judiciare, neinvocând art. 504-507 C. proc. pen.

Față de obiectul acțiunii formulate de reclamant, nu sunt incidente prevederile art. 2 alin. (1) lit. h) C. proc. civ., iar, față de suma de 200.000 RON, cerută ca daună morală, competența soluționării cererii aparține, conform art. 1 alin. (1) C. proc. civ., judecătoriei. Prin urmare, sentința primei instanțe, dată de tribunal cu încălcarea competenței

judecătoreiei, este nelegală. De asemenea, este nelegală și decizia instanței de apel, prin care a fost păstrată sentința pronunțată de tribunal.

Pentru considerentele expuse, fiind incidente prevederile art. 304 pct. 3 C. proc. civ., conform art. 312 alin. (3) C. proc. civ., a fost admis recursul declarat de reclamant și au fost casate hotărârile pronunțate de tribunal și de instanța de apel, iar, conform art. 304 alin. (6) C. proc. civ., dosarul s-a trimis spre judecare Judecătoreiei Buzău.

3. Acțiune pentru anularea hotărârii Comisiei Județene pentru Protecția Copilului

C. proc. civ., art. 1 pct. 2
Legea nr. 272/2004, art. 124
H.G. nr. 679/2003, art. 7 alin. (4)

În raport de art. 124 din Legea nr. 272/2004, rezultă că numai pentru cauzele care se regăsesc în cuprinsul normelor de reglementare din Legea nr. 272/2004 s-a prevăzut competența de soluționare a tribunalului de la domiciliul copilului. Acest aspect rezultă și din considerentele Deciziei nr. III din 15 ianuarie 2007, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiile Unite.

Față de obiectul acțiunii – anularea hotărârii emise de Comisia Județeană pentru Protecția Copilului prin care s-a dispus retragerea atestatului de asistent maternal profesionist emis pe numele reclamantului – dispozițiile art. 10 alin. (3) din H.G. nr. 1437/2004, care se referă la hotărârile comisiei prin care sunt instituite măsurile de protecție specială a copiilor, nu sunt aplicabile în cauză. Se constată incidența dispozițiilor art. 1 pct. 2 C. proc. civ., conform cărora judecătorii judecă plângerile împotriva hotărârilor autorităților administrației publice cu activitate jurisdicțională.

*I.C.C.J., Secția civilă și de proprietate intelectuală,
decizia nr. 4164 din 20 iunie 2008, www.scj.ro*

Prin acțiunea înregistrată pe rolul Tribunalului Dâmbovița, reclamantul C.A. a solicitat, în contradictoriu cu pârâțul Consiliul Județean Dâmbovița – Comisia Județeană pentru Protecția Copilului, anularea hotărârii nr. 1131/2007, emisă de pârât, prin care i-a fost retras atestatului de asistent maternal, având ca efect direct ridicarea măsurii plasamentului copilului D.P., plasament instituit în favoarea sa prin hotărârea nr. 3498/2005.

Reclamantul a precizat că, în ultima perioadă, copilul nu a mai ascultat de sfaturile sale, însă a reușit, menținând legătura cu școala, cu

organele de poliție și cu reprezentanții Comisiei Județene pentru Protecția Copilului, să-l determine pe minor să frecventeze clasa a VII-a. Prin raportul nr. 22697 din 1 iunie 2007 i s-a imputat faptul că nu s-a ocupat de îngrijirea și educarea copilului, faptul că familia sa are o atitudine discriminatorie față de minor și că a neglijat educarea și supravegherea acestuia. Totodată, reclamantul a mai arătat că motivele reținute la adoptarea măsurii dispuse prin hotărârea contestată nu sunt conforme cu realitatea.

Tribunalul Dâmbovița a admis excepția necompetenței materiale invocată de intimată și a declinat competența de soluționare a cauzei în favoarea Judecătoriai Târgoviște, reținând că, potrivit art. 124 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, tribunalul are competența de soluționare a cauzelor privind stabilirea măsurilor speciale, or, în cauză, obiectul acțiunii îl reprezintă anularea hotărârii nr. 1131/2007 prin care a fost retras atestatul de asistent maternal profesionist al reclamantului.

Judecătoria Târgoviște a admis excepția necompetenței materiale a instanței, invocată din oficiu, declinând competența de soluționare a cererii în favoarea Tribunalului Dâmbovița și a constatat conflictul negativ de competență.

Instanța a reținut că, potrivit art. 7 alin. (4) din H.G. nr. 679/2003, atestatul poate fi reînnoit, suspendat sau retras de comisia pentru protecția copilului, la propunerea temeinic motivată a serviciului public specializat pentru protecția copilului sau a organismului privat autorizat care supraveghează activitatea asistentului maternal profesionist, iar potrivit art. 11 alin. (4) din același act normativ, comisia pentru protecția copilului poate decide suspendarea sau retragerea atestatului de asistent maternal profesionist dacă nu mai sunt îndeplinite condițiile care au stat la baza eliberării acestuia sau dacă asistentul maternal profesionist nu respectă vreuna din obligațiile prevăzute în prezenta hotărâre.

A mai reținut Tribunalul Dâmbovița că, potrivit art. 10 alin. (3) din H.G. nr. 1437/2004, hotărârile comisiei pot fi atacate la tribunalul de la domiciliul copilului, cauzele supuse judecării fiind soluționate potrivit regulilor speciale de procedură prevăzute de Legea nr. 272/2004.

Dosarul a fost înaintat la Curtea de Apel Ploiești de către Judecătoria Târgoviște, în vederea soluționării conflictului negativ de competență ivit între cele două instanțe de judecată.

Astfel investită Curtea de Apel Ploiești, Secția civilă și pentru cauze cu minori și de familie, a stabilit competența de soluționare a cauzei în favoarea Tribunalului Dâmbovița, reținând că, potrivit dispozițiilor

art. 10 alin. (3) din H.G. nr. 1437 privind metodologia de funcționare a Comisiei pentru Protecția Copilului, hotărârile comisiei, pot fi atacate la tribunalul de la domiciliul copilului, cauzele supuse judecării fiind soluționate potrivit regulilor speciale de procedură prevăzute de Legea nr. 272/2004, conform art. 124-131 din acest act normativ.

Împotriva sentinței civile a Curții de Apel Ploiești a declarat recurs Comisia Județeană pentru protecția Copilului Dâmbovița, critica formulată fiind următoarea:

Instanța a interpretat greșit dispozițiile art. 10 alin. (3) din H.G. nr. 1437/2004 privind organizarea și metodologia de funcționare a Comisiei pentru protecția copilului, dispozițiile art. 124 din Legea nr. 272/2004 stabilind competența tribunalului de la domiciliul copilului în cazurile privind instituirea măsurilor de protecție specială a copilului, și nu cu privire la eliberarea/retragerea unui atestat de asistent maternal profesionist; art. 10 alin. (3) din H.G. nr. 1437/2004 se referă la hotărârile comisiei prin care sunt instituite măsurile de protecție specială a copiilor.

Astfel, a susținut pârâta în motivarea recursului său, în speță sunt incidente dispozițiile art. 1 pct. 2 C. proc. civ., conform cărora judecătorii judecă plângerile împotriva hotărârilor autorităților administrației publice cu activitate jurisdicțională, în sensul că soluționarea contestațiilor formulate împotriva hotărârilor Comisiei Județene pentru Protecția Copilului de retragere a atestatului de asistent maternal profesionist este de competența judecătoriei, și nu a tribunalelor.

Recursul a fost considerat fondat.

Prin acțiunea formulată, reclamantul a solicitat anularea hotărârii nr. 1131 din 19 iunie 2007, emisă de Comisia Județeană pentru Protecția Copilului, prin care s-a dispus retragerea atestatului de asistent maternal profesionist emis pe numele său.

Cauza neavând deci ca obiect stabilirea vreunei măsuri de protecție socială a copilului, în mod nelegal a reținut Curtea de Apel Ploiești că, în speță, competența de soluționare a cauzei trebuie apreciată în funcție de art. 10 alin. (3) din H.G. nr. 1437/2004.

Potrivit dispozițiilor reglementate de acest text de lege, hotărârile Comisiei județene pentru Protecția Copilului pot fi atacate la tribunalul de la domiciliul copilului, cauzele supuse judecării fiind soluționate potrivit regulilor speciale de procedură prevăzute de Legea nr. 272/2004. Or, potrivit art. 124 din Legea nr. 272/2004, „cauzele prevăzute de prezenta lege privind stabilirea măsurilor de protecție specială sunt de competența tribunalului de la domiciliul copilului”. În raport de acest text de

lege, rezultă că numai pentru cauzele care se regăsesc în cuprinsul normelor de reglementare din Legea nr. 272/2004 s-a prevăzut competența de soluționare a tribunalului de la domiciliul copilului. Acest aspect rezultă și din considerentele Deciziei nr. III din 15 ianuarie 2007, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiile Unite.

În speță, este evident, așadar, față de obiectul acțiunii, dispozițiile art. 10 alin. (3) din H.G. nr. 1437/2004 se referă la hotărârile comisiei prin care sunt instituite măsurile de protecție specială a copiilor, astfel că nu sunt aplicabile în cauză. De altfel, ca un argument în plus că în cauza de față nu sunt aplicabile regulile speciale de procedură prevăzute de Legea nr. 272/2004 [la care face trimitere art. 10 alin. (3) din H.G. nr. 1437/2004] îl reprezintă și prevederea de la alin. (2) al aceluiași articol, din care rezultă că hotărârea la care se referă textul este cu privire la plasamentul copilului (care este o măsură de protecție specială a copilului).

Totodată, în însuși conținutul Legii nr. 272/2004, la art. 104, care prevede atribuțiile comisiei pentru protecția copilului, se face trimitere la hotărârea guvernului, respectiv alin. (2) al aceluiași act prevede că organizarea și metodologia de funcționare a comisiei pentru protecția copilului se reglementează prin hotărâre a guvernului.

În contextul acestor considerente, se constată că în mod greșit a reținut Curtea de Apel Ploiești că, în raport de art. 1 pct. 2 C. proc. civ., care are un caracter general, se aplică dispozițiile art. 10 alin. (3) din H.G. nr. 1437/2004, ca dispoziții cu caracter de normă specială de procedură și care se aplică cu prioritate.

Astfel, față de obiectul acțiunii, analizând aspectul competenței de soluționare a acesteia, s-a constatat incidența dispozițiilor art. 1 pct. 2 C. proc. civ., conform cărora judecătorii judecă plângerile împotriva hotărârilor autorităților administrației publice cu activitate jurisdicțională.

Ca atare, s-a admis recursul și s-a modificat sentința atacată, în sensul stabilirii competenței de soluționare a cererii în favoarea Judecătoriei Târgoviște.

4. Plângeri împotriva hotărârilor comisiilor de fond funciar

Legea nr. 18/1991, republicată, art. 53 alin. (2)

Obiectul cererii de chemare în judecată, impus de dispozițiile art. 112 alin. (1) pct. 3 C. proc. civ., reprezintă pretenția concretă a reclamantilor și prezintă importanță întrucât fixează limitele cadru-

lui procesual în care urmează să se desfășoare judecata; instanța este ținută de acesta, în sensul că nu poate acorda altceva decât s-a cerut (art. 129 alin. final C. proc. civ.) și determină competența de soluționare a litigiului.

În condițiile în care obiectul litigiului îl constituie analiza valabilității unor hotărâri emise de comisiile de fond funciar, competența de soluționare aparține instanței abilitate legal să cenzureze asemenea acte, argumentele de fapt și de drept invocate în susținerea obiectului cererii urmând a fi avute în vedere de instanța competentă față de obiectul cererii. Prin urmare, judecătoriei îi revine competența de soluționare a cauzei, fiind incidente în acest sens dispozițiile art. 53 alin. (2) din Legea nr. 18/1991, republicată.

*I.C.C.J., Secția civilă și de proprietate intelectuală,
decizia civilă nr. 5245 din 26 septembrie 2008, www.scj.ro*

Prin cererea înregistrată pe rolul Judecătoriei Orșova, reclamantii A.I. și A.E. au solicitat anularea hotărârii nr. 270/2005, emisă de Comisia județeană pentru aplicarea Legii fondului funciar și nr. 3/2005, emisă de Comisia locală de fond funciar a comunei Eșelnița.

Avându-se în vedere temeiul juridic invocat, respectiv art. 20 și art. 52 din Legea nr. 10/2001, instanța a declinat competența de soluționare a cauzei în favoarea Tribunalului Mehedinți.

Tribunalul Mehedinți a respins plângerea, reținând că notificarea adresată de reclamantii la data de 14 septembrie 2005, în temeiul Legii nr. 247/2005, este tardivă.

Curtea de Apel Craiova a admis apelul declarat de reclamantii împotriva sentinței primei instanțe, dispunându-se desființarea acesteia și trimiterea cauzei pentru judecarea fondului la Judecătoria Orșova.

Instanța de apel a avut în vedere că prin plângerea formulată s-au contestat hotărâri emise de comisiile de fond funciar. În mod greșit judecătoria a admis excepția de necompetență, în condițiile în care petentul nu a modificat obiectul litigiului, în sensul că ar contesta răspunsul primit de la Primăria Eșelnița pentru notificarea pe care a adresat-o la data de 14 septembrie 2005. În raport de obiectul litigiului, respectiv plângere împotriva hotărârilor comisiilor de fond funciar, și de părțile chemate în proces, s-a apreciat că soluționarea litigiului este de competența judecătoriei.

Împotriva deciziei instanței de apel au formulat recurs reclamantii și Comisia Locală de Fond Funciar Eșelnița.

Reclamantii au susținut că atât în cererea introductivă, cât și în precizările făcute ulterior, s-au prevalat de dispozițiile Legii nr. 10/2001.

În acest sens, atât notificarea depusă de către reclamânți, cât și cea a autorului lor nu au fost analizate de către instanțele competente potrivit Legii nr. 10/2001. Deși au învederat faptul că respectivul imobil a fost preluat în mod abuziv, cererile au fost analizate de Primărie ca simple cereri de fond funciar, considerându-se greșit că fac obiectul Legii fondului funciar.

Instanța de apel a încălcat principiul disponibilității, în sensul că cererea a fost calificată peste voința părților, modificându-se temeiul de drept invocat, respectiv prevederile Legii nr. 10/2001.

Comisia Locală de Fond Funciar Eșelnița a criticat decizia de apel, arătând că instanța nu a ținut cont de manifestarea de voință a reclamantilor, care au precizat faptul că înțeleg să se judece în baza Legii nr. 10/2001.

Analizând decizia de apel, Înalta Curte a constatat că recursurile sunt nefondate, pentru următoarele motive:

Întrucât competența de soluționare constituie motivul pentru care cauza s-a trimis spre rejudecare, celelalte critici nu pot fi analizate, vizând chestiuni de fond.

Obiectul cererii de chemare în judecată îl constituie contestarea hotărârilor emise de Comisia Județeană și Comisia Locală de aplicare a Legii fondului funciar.

Într-adevăr, în motivarea cererii s-a arătat că terenul intră sub incidența Legii nr. 10/2001, iar prin cererea de invocare a excepției de necompetență s-a arătat că cererea este întemeiată pe dispozițiile Legii nr. 10/2001, dar acest lucru nu este în măsură să atragă competența specială a tribunalului instituită prin dispozițiile acestei legi.

Obiectul cererii de chemare în judecată, impus de dispozițiile art. 112 alin. (1) pct. 3 C. proc. civ., reprezintă pretenția concretă a reclamantilor și prezintă importanță întrucât fixează limitele cadrului procesual în care urmează să se desfășoare judecata, instanța este ținută de acesta, în sensul că nu poate acorda altceva decât s-a cerut (art. 129 alin. final C. proc. civ.) și determină competența de soluționare a litigiului.

În condițiile în care obiectul litigiului îl constituie analizarea valabilității unor hotărâri emise de comisiile de fond funciar, competența de soluționare aparține instanței abilitate legal să cenzureze asemenea acte, argumentele de fapt și de drept invocate în susținerea obiectului cererii urmând a fi avute în vedere de instanța competentă față de obiectul cererii.

Competența de soluționare specială în favoarea tribunalului, instituită prin dispozițiile Legii nr. 10/2001, este strict reglementată, intervenind numai pentru cazurile expres prevăzute de lege.

Astfel, potrivit art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001, decizia sau, după caz, dispoziția de soluționare a notificării poate fi atacată de persoana care se consideră îndreptățită la secția civilă a tribunalului.

În același timp, prin Decizia nr. XX din 19 martie 2007, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiile Unite, s-a stabilit, în aplicarea art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001, că instanța de judecată este competentă să soluționeze pe fond nu numai contestația formulată împotriva deciziei/dispoziției de respingere a cererilor prin care s-a solicitat restituirea în natură a imobilelor preluate abuziv, ci și acțiunea persoanei îndreptățite în cazul refuzului nejustificat al entității deținătoare de a răspunde la notificarea părții interesate.

Prin urmare, s-a apreciat în mod corect că judecătoriei îi revine competența de soluționare a cauzei, fiind incidente în acest sens dispozițiile art. 53 alin. (2) din Legea nr. 18/1991.

Constatând că în cauză s-a făcut o corectă aplicare a normei legale vizând competența de soluționare, din perspectiva art. 304 pct. 9 C. proc. civ., Înalta Curte, făcând aplicarea și a art. 312 alin. (1) C. proc. civ., a respins ambele recursuri ca nefondate.

5. Competență materială. Cerere de restituire în natură a unor bijuterii confiscate, formulată de o persoană cu domiciliul în străinătate

Legea nr. 105/1992, art. 148, art. 149, art. 155
O.U.G. nr. 190/2000, art. 21⁽¹⁾

Cererile formulate în temeiul O.U.G. nr. 190/2000 privind regimul metalelor și pietrelor prețioase în România, potrivit normei de competență teritorială absolută prevăzută de legea română (art. 21 din O.U.G. nr. 190/2000), sunt date în competența judecătoriei în a cărei rază teritorială își are domiciliul reclamantul, înțelegând prin domiciliu acel element de identificare a persoanei fizice, și nu denumirea dată adresei (domiciliul ales) la care o persoană cere să

⁽¹⁾ O.U.G. nr. 190/2000, republicată în M. Of. nr. 1224 din 20 decembrie 2004, prevede în art. 26 alin. (1): „Persoanele fizice și juridice ale căror obiecte din metale prețioase și pietre prețioase de natura celor prevăzute la art. 4 au fost preluate abuziv de către stat pot solicita restituirea acestora judecătoriei în raza căreia domiciliază sau își au sediul, până la data de 31 decembrie 2009”.

îi fie comunicate actele de procedură, interpretare justificată de împrejurarea că domiciliul procesual este lăsat la alegerea persoanei și prin reținerea sa drept criteriu pentru determinarea competenței teritoriale s-ar ajunge la eludarea dispoziției prevăzute de norma de drept arătată.

În cazul în care domiciliul reclamantului nu este în România, ci în străinătate (în speță, Statele Unite ale Americii) și cum, pe cale de consecință, nu se poate stabili ce judecătorie de pe teritoriul României este îndreptățită să soluționeze litigiul, în conformitate cu dispozițiile art. 155 din Legea nr. 105/1992, competența teritorială aparține Judecătoriei Sectorului 1 București.

*I.C.C.J., Secția civilă și de proprietate intelectuală,
decizia nr. 3267 din 18 martie 2009, www.scj.ro*

Prin cererea înregistrată la Judecătoria Cluj, reclamantul R.I., cetățean american, cu domiciliul în S.U.A. (și cu domiciliul ales la avocatul G.D., în municipiul Arad) a chemat în judecată Banca Națională a României – Sucursala Cluj, cerând să fie obligată la restituirea în natură a bijuteriilor confiscate de stat în martie 1963, invocând dispozițiile O.U.G. nr. 190/2000.

Prin sentința civilă nr. 4541 din 25 mai 2007, Judecătoria Cluj Napoca s-a declarat necompetentă teritorial să soluționeze litigiul și și-a declinat competența în favoarea Judecătoriei Arad.

În motivarea sentinței s-a reținut că, potrivit art. 8 alin. (1) C. proc. civ., cererile îndreptate împotriva statului se pot face la instanțele din capitala țării sau la cele din reședința județului în raza căreia domiciliază persoanele fizice îndreptățite, această din urmă normă fiind instituită și prin dispozițiile art. 26 din O.U.G. nr. 190/2000 (potrivit cărora acțiunile care cad sub incidența acestui act normativ sunt de competența judecătoriei în a cărei rază domiciliază persoanele fizice îndreptățite sau moștenitorii lor). Cum reclamantul domiciliază în străinătate, instanța a apreciat că se impune stabilirea competenței în favoarea judecătoriei în a cărei rază teritorială acesta și-a ales domiciliul procesual, anume Judecătoria Arad.

Prin sentința civilă nr. 766 din 7 februarie 2008, Judecătoria Arad și-a declinat competența de soluționare a cauzei în favoarea Judecătoriei Sectorului 1 București, reținând că este irelevant locul în care reclamantul și-a ales domiciliul procesual pe teritoriul României, aceasta întrucât prin norma prevăzută de art. 26 din O.U.G. nr. 190/2002 s-a instituit un caz de competență teritorială absolută în favoarea judecătoriei de la domiciliul reclamantului.

Or, cât timp domiciliul reclamantului este în Statele Unite ale Americii, instanța a apreciat că sunt incidente dispozițiile art. 155 din Legea nr. 105/1992, potrivit cărora competența de soluționare a litigiului aparține Judecătoriei Sectorului 1 București.

Prin sentința civilă nr. 7432 din 2 iunie 2008, Judecătoria Sectorului 1 București s-a declarat necompetentă teritorială să soluționeze litigiul și, constatând ivit conflictul negativ de competență a înaintat dosarul către Înalta Curte de Casație și Justiție, reținând că, atâta timp cât reclamantul și-a ales domiciliul în municipiul Arad, competența de a soluționa litigiul revine Judecătoriei Arad.

Înalta Curte, soluționând recursul, a constatat următoarele:

Potrivit art. 148 coroborat cu art. 149 pct. 1 din Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat, instanțele românești sunt competente să soluționeze litigiile dintre o parte română și o parte străină, dacă pârâtul are domiciliul, reședința sau fondul de comerț în România. Totodată, potrivit art. 155 din legea menționată, în cazul în care instanțele române sunt competente și nu se poate stabili care anume dintre ele este îndreptățită să soluționeze procesul, cererea va fi îndreptată, potrivit regulilor de competență materială, la Judecătoria Sectorului 1 al municipiului București sau la Tribunalul București.

În speța supusă analizei, instanțele române au fost investite cu judecata unui proces intervenit între o parte străină (reclamantul, care este cetățean american) și o parte pârâtă cu sediul în România având ca obiect o cerere formulată în temeiul O.U.G. nr. 190/2000 privind regimul metalelor și pietrelor prețioase în România.

Astfel de litigii, potrivit normei de competență teritorială absolută prevăzută de legea română (art. 21 din O.U.G. nr. 190/2000), sunt date în competența judecătoriei în a cărei rază teritorială își are domiciliul reclamantul, înțelegând prin domiciliu acel element de identificare a persoanei fizice, și nu denumirea dată adresei (domiciliul ales) la care o persoană cere să îi fie comunicate actele de procedură.

Interpretarea menționată se impune justificat de împrejurarea că domiciliul procesual este lăsat la alegerea persoanei și prin reținerea sa drept criteriu pentru determinarea competenței teritoriale s-ar ajunge la eludarea dispoziției prevăzute de norma de drept mai sus arătată.

Așa fiind, cum domiciliul reclamantului nu este în România, ci în străinătate și cum, pe cale de consecință, nu se poate stabili care anume judecătorie de pe teritoriul României este îndreptățită să soluționeze litigiul, în conformitate cu dispozițiile art. 155 din Legea nr. 105/1992, competența teritorială aparține Judecătoriei Sectorului 1 București.

6. Acțiune în anularea actelor de înstrăinare a spațiilor comerciale care cad în sfera de aplicare a Legii nr. 10/2001, când cererile de anulare sunt formulate împreună cu cererea de atacare a dispoziției emise de autoritatea administrativă

C. proc. civ., art. 17
Legea nr. 10/2001, republicată, art. 26

Prin dispozițiile art. 26 din Legea nr. 10/2001 a fost reglementată o competență materială specială în favoarea secțiilor civile ale tribunalelor, anume aceea de a soluționa în primă instanță contestația formulată de persoanele îndreptățite, în sensul art. 3 și art. 4 din lege, împotriva deciziilor sau, după caz, a dispozițiilor emise de entitățile deținătoare în sensul prevăzut de dispoziția legală menționată.

Acțiunile în anularea contractelor de vânzare-cumpărare având ca obiect imobile care cad în sfera de aplicare a Legii nr. 10/2001 nu pot fi calificate a fi cereri accesorii ori incidentale în raport de contestația întemeiată pe dispozițiile art. 26 din Legea nr. 10/2001, dimpotrivă, anularea acestor contracte este o chestiune prejudicială, în funcție de modul în care aceasta a fost rezolvată depinzând soluția ce se va da asupra contestației.

*I.C.C.J., Secția civilă și de proprietate intelectuală,
decizia nr. 3584 din 3 mai 2007, www.scj.ro*

Prin cererea înregistrată la 25 mai 2005, reclamantii H.G.G. și H.A. au chemat în judecată pe pârâții Primarul Municipiului Oradea și Primăria Municipiului Oradea, cerând să se anuleze dispoziția nr. 1375 din 3 septembrie 2003, emisă de Primarul Municipiului Oradea și acesta să fie obligat să le restituie în natură imobilele situate în Oradea, iar în subsidiar, în măsura în care restituirea în natură nu mai este posibilă, să se stabilească măsuri reparatorii, invocând incidența Legii nr. 10/2001.

La data de 1 iunie 2005, reclamantii și-au completat cererea și au solicitat anularea contractelor de vânzare-cumpărare încheiate de pârâți, persoane fizice și juridice, repunerea părților în situația anterioară, cu efectuarea cuvenitelor modificări în registrele de carte funciară.

Tribunalul Bihor a admis excepția de necompetență materială a acestei instanțe de a soluționa cererea completatoare, în anularea contractelor de vânzare-cumpărare, pe care a disjuns-o de capătul principal de cerere și și-a declinat competența de soluționare a acestei cereri în favoarea Judecătoriai Oradea.

În motivarea sentinței, instanța a reținut că acțiunea în anulabilitate este, conform art. 1 pct. 1 C. proc. civ., în competența de primă instanță a judecătorilor, o asemenea cerere nefiind dată, în raport de conținutul dispozițiilor art. 24 din Legea nr. 10/2001, în competența de primă instanță a tribunalelor.

Cât privește cererea principală, în anularea dispoziției nr. 1375/2003, emisă de Primarul Municipiului Oradea în procedura Legii nr. 10/2001, instanța a dispus, conform art. 244 pct. 1 C. proc. civ., suspendarea judecării până la soluționarea definitivă a cererii în anularea contractelor de vânzare-cumpărare.

Judecătoria Oradea și-a declinat competența de soluționare a cererii în anularea contractelor de vânzare-cumpărare în favoarea Tribunalului Bihor.

Pentru a hotărî astfel, judecătoria a apreciat că, în raport de dispozițiile art. 17 C. proc. civ. cu privire la cererea completatoare în anularea contractelor de vânzare-cumpărare, a operat o prorogare legală de competență în favoarea tribunalului, legal investită cu judecata cererii principale.

Totodată, instanța a reținut că, în raport de dispozițiile art. 27 din Legea nr. 550/2002, competența de soluționare a acțiunilor în anulabilitatea contractelor de vânzare-cumpărare încheiate în conformitate cu dispozițiile acestui act normativ, cum sunt și cele încheiate de autoritățile administrative pârâte cu societatea comercială indicată în cererea completatoare sunt tot în competența de primă instanță a instanțelor de contencios administrativ, în speță a Tribunalului Bihor.

Curtea de Apel Oradea, investită cu soluționarea conflictului, a stabilit competența de soluționare a cererilor în anularea contractelor de vânzare-cumpărare în favoarea Judecătoriei Oradea. În motivarea sentinței, instanța a reținut că, atât timp cât cumpărătorii în contractele de vânzare-cumpărare sunt atât persoane fizice, cât și persoane juridice, competența de soluționare a cauzei revine judecătoriei, ca instanță de drept comun în materie civilă.

Împotriva acestei sentințe au declarat recurs reclamantii, solicitând a se stabili competența de soluționare a cauzei în favoarea Tribunalului Bihor.

În motivarea recursului, reclamantii susțin în esență că, atât timp cât între cererea principală formulată în procedura Legii nr. 10/2001 și cererea în anularea contractelor de vânzare-cumpărare, cerere accesorie, există o strânsă legătură, în raport de dispozițiile art. 24 din Legea nr. 10/2001, competența de soluționare a cauzei în primă instanță apar-

ține tribunalului, nu judecătoriei. Reclamanții susțin și că, în raport de dispozițiile art. 27 din Legea nr. 550/2001, competența de soluționare a acțiunii în anularea contractelor de vânzare-cumpărare încheiate cu societățile comerciale aparține, de asemenea, tribunalului.

Analizând recursul, Înalta Curte a constatat că este fondat, pentru următoarele considerente:

În drept, prin dispozițiile art. 26 din Legea nr. 10/2001 a fost reglementată o competență materială specială, în favoarea secțiilor civile ale tribunalelor, anume aceea de a soluționa în primă instanță contestația formulată de persoanele îndreptățite, în sensul art. 3 și art. 4 din lege, împotriva deciziilor sau, după caz, a dispozițiilor emise de entitățile deținătoare în sensul prevăzut de dispoziția legală menționată.

Prin actul normativ menționat – Legea nr. 10/2001 – legiuitorul nu a înțeles să reglementeze o competență materială specială pentru acțiunile în anularea contractelor de vânzare-cumpărare având ca obiect material imobile care cad în sfera de reglementare a acestei legi și pentru care a prevăzut, însă, reguli privind exercițiul unor astfel de acțiuni.

Referitor la aceste acțiuni, este de observat că ele nu pot fi calificate a fi cereri accesorii ori incidente, în raport de contestația întemeiată pe dispozițiile art. 26 din Legea nr. 10/2001, dimpotrivă, chestiunea anulării contractelor de vânzare-cumpărare având ca obiect imobile care cad în sfera de aplicare a Legii nr. 10/2001 este o chestiune prejudicială, în funcție de modul în care a fost rezolvată depinzând soluția ce se va da asupra contestației.

Mai mult, prin dispozițiile Legii nr. 550/2002, legiuitorul a prevăzut reglementări distincte cu privire la contractele de vânzare-cumpărare având ca obiect imobile cu destinația de spații comerciale care cad în sfera de aplicare a Legii nr. 10/2001. Sub aspectul competenței materiale, prin dispozițiile art. 27 din lege legiuitorul a înțeles ca astfel de litigii să fie date în competența materială de primă instanță a instanțelor de contencios.

Așa fiind, apreciind că acțiunile în anularea actelor de înstrăinare având ca obiect imobile care cad în sfera de aplicare a Legii nr. 10/2001 prezintă caracterele unor acțiuni principale, Înalta Curte a admis recursul și a modificat sentința recurată în sensul că a stabilit competența de judecată a cererilor în anularea actelor de înstrăinare a spațiilor comerciale în favoarea Tribunalului Bihor – ca instanță de contencios administrativ, iar a celor având ca obiect spații cu destinația de locuințe, conform art. 1 pct. 1 C. proc. civ., în favoarea Judecătoriei Oradea.

Notă: Nu suntem de acord cu susținerea din motivarea deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție, respectiv capetele de cerere având ca obiect anularea contractelor de vânzare-cumpărare nu pot fi calificate a fi cereri accesorii ori incidentale în raport de contestația întemeiată pe dispozițiile art. 26 din Legea nr. 10/2001, deoarece calificarea unor capete de cerere ca principale, accesorii sau incidentale nu se poate face decât în temeiul Codului de procedură civilă. Or, acesta nu justifică calificarea acestora ca fiind capete principale, pe singurul aspect că problema anulării contractelor de vânzare-cumpărare având ca obiect imobile care cad în sfera de aplicare a Legii nr. 10/2001, fiind o chestiune prejudicială, determină soluția ce se va da asupra contestației. Acest aspect are relevanță pentru alte incidente procesuale (de exemplu, suspendare, așa cum de altfel s-a și pus problema în speța de față). Apreciem că din momentul în care anumite capete de cerere au fost formulate împreună cu alte capete de cerere, cu excepția situației în care s-ar constata imposibilitatea de judecare împreună, operează prorogarea de competență reglementată de art. 17 C. proc. civ. Astfel, în speța de față constatăm, în opinia noastră, competența integrală a Tribunalului Bihor, ca efect al prorogării de competență, pentru soluționarea tuturor capetelor de cerere având ca obiect anularea contractelor de vânzare-cumpărare, indiferent de persoana cumpărătorului.

7. Legea nr. 10/2001. Calea de atac împotriva actului emis în faza administrativă a procedurii. Competență materială exclusivă

Legea nr. 10/2001, republicată, art. 26 alin. (3)

Potrivit art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001, republicată, decizia sau, după caz, dispoziția poate fi atacată de persoana care se pretinde îndreptățită la secția civilă a tribunalului în a cărei circumscripție se află sediul unității deținătoare sau, după caz, al entității investite cu soluționarea notificării.

Textul legal evocat se constituie în normă de competență materială specială și exclusivă în materia analizată, prevăzând că judecata căii de atac împotriva actului emis în faza administrativă a procedurii să se realizeze de instanța în circumscripția căreia se află sediul unității deținătoare sau, după caz, unitatea investită cu soluționarea notificării.

Conjunctia „sau” din textul legal citat nu înseamnă instituirea unei norme de competență alternativă, ci a unei norme de competență materială specială și exclusivă în favoarea instanței (tribu-